

min Mening, at forsaavidt Giere af frit Gods i meget stort Maal vilde benytte den juridiske Ret, de i saa Henseende have, vilde Lovgivningen sikkert snart træde til og forbyde det; thi det er en Udvikling af Hensigten med Fæstelovgivningen, som ikke kan tillades, benyttet i større Maal. Mit Raisonnement angaaende Forbindelsen mellem Drotadelens Størelse og Fæstetvungen paa 20 Aar holder altsaa Stik.

Hall: Ja, jeg vil ogsaa nødig forlænge denne Debat; men det forekommer mig dog, at den Bemærkning, der blev gjort af det ærede Medlem for Præsto Amts 1ste Valgfreds (Scavenius), var saa øiensynligt begrundet, at jeg ikke havde troet, der ret vel kunde indvendes Noget derimod, og jeg maa ogsaa tilstaae, at hvad der er sagt derimod af den ærede Ordfører ikke forekommer mig paa nogen Maade at svække dens Betydning. Det er ialfald klart nok, at der ikke kan lægges Vægt paa, at der for Leth, Stamhuse og Kidekommitsfer i det omhandlede Tilfælde udfordres en Bevilling, hvad enten man nu mener, at en saadan Bevilling kan naaes med større eller mindre Lethed, aldenstund det maa indrømmes, at et meget stort Antal Jorddrotter ere i det Tilfælde, ikke at behøve nogensemhelst Bevilling til at sælge de dem tilhørende Gaarde ved Auction, og ligesaa lidt troer jeg, at man med nogensemhelst Foie kan argumentere fra mulige Inefficiænkninger i Dispositionsretten over Fæstegaarde, der maatte ligge i Fremtidens Skjød. Man kan selvfølgelig kun tage Hensyn til, hvad der nu er gjældende Ret, men da nødvendigvis ogsaa til Loven af 19de Februar 1861. Naar vi da tage Stillingen, som den nu foreligger, saa skjøner jeg ikke rettere end, at man fuldstændigt kan samstemme med, hvad der af den ærede Ordfører blev anført som Udtalelser til Landbocommissionen af den saa anseede og sagkyndige Geheimeraad Bang, at man navnlig fuldstændigt kan underskrive de to Uttringer af ham, som den ærede Ordfører særlig fremhævede, og dog netop komme præcist til det Resultat, som haade det ærede Medlem for Præsto Amts 1ste Valgfreds (Scavenius)

og jeg er kommen til Ved at fremsætte Forslaget under Nr. 6 Af de to Uttringer af Geheimeraad Bang, som den ærede Ordfører anførte, var den første jo nemlig den, at det vilde være en Uretfærdighed — ja endog en skrigende Uretfærdighed — et Udtryk, som jeg just ikke finder skønt, men som jeg dog maa erkende for ganske besøiet — om man vilde frigjøre Bøndergaardene fra den dem paa hvilende Fæstetvang og desuagtet lade Gods-eierens Ret og Raadighed over dem forblive ganske uforandret eller uformindsket. Men det er jo heller ikke paa nogen Maade Meningen af det Forslag, hvormed der nu er Tale, eftersom dette gaaer ud fra den Forudsætning, at naar Gaardene frigjøres fra Fæsteforpligtelse skal der ogsaa ved Afhændelsen afgaae for Gieren en vis — efter min Mening idetmindste endog en meget høit ansat Drotapart af Kjøbesummen. Altsaa er dette Forslag paa ingen Maade i Strid med den ene Hovedsætning af Geheimeraad Bang, som er bleven fremsført. Den anden Hovedsætning gif jo ud paa, at der ikke kan tilkomme Jorddrotten Ret til Mere, end den Værdi, som Gaarden virkelig har for ham i den Tilstand, hvori den er paa den Tid, da Spørgsmaalet herom fremtræder, men nu er Sagen jo den, at den foreliggende Lov kun skal have sin Anvendelse i det Tilfælde, at der er Fæstefærdighed tilstede, i hvilket Tilfælde Jorddrotten uden Spørgsmaal allerede er berettiget til at sælge Gaarden ved offentlig Auction, og det netop med den Virkning ifølge Loven af 19de Februar 1861, at Gaarden efter 20 Aars Forløb bliver fri for al Fæstetvang. Jorddrotten maa da utvivlsomt, ogsaa efter den nysnævnte Udtalelse af Geheimeraad Bang, have Ret til den fulde Kjøbesum, som udkommer ved Auctionen, selv naar denne er paabuden ved en Lov. En Affortning i Gierens Ret til Kjøbesummen vil alene kunne finde en retlig Begrundelse deri, at Loven selv har tillagt Gaarden ved Afhændelsen en anden Egenkab, end den alt tidligere havde, og det en saadan, som maa have til Følge, at Gaarden udbringes til en større Værdi, end den, der ellers vilde kunne være opnaaet.